

Bijeenkomst Rural Pact Nederland

11 maart 2026

Welkom

Door Ben van Essen.

Deze bijeenkomst, de eerste sinds mei vorig jaar, markeert een nieuwe start voor het netwerk. Het is ook het vertrekpunt voor een nieuwe stap in de ontwikkeling van het netwerk aan de hand van het werkplan. We kunnen hierbij ook rekenen op professionele ondersteuning in de persoon van Saskia Wiegers. Saskia werkt bij MARB Consultancy, een klein adviesbureau voor landbouw en platteland, gevestigd in Twente.

Verder dank aan de P10 voor het faciliteren van deze bijeenkomst

Bijpraten

De aanwezigen stellen zichzelf voor (zie bijlage 1 voor deelnemerslijst). Er zijn ook weer meerdere nieuwe gezichten. Dit heeft er mee te maken dat er op onze lijst circa 50 mensen staan, maar in de database van het Rural Pact Support Office ruim 100.

Blijkbaar hebben in de afgelopen periode enkele tientallen mensen zich aangemeld op de website van de Rural Pact Community.

Bart Soldaat neemt iedereen mee in de ontstaansgeschiedenis van het netwerk, de bijeenkomsten die tot nu toe zijn georganiseerd en de activiteiten die zijn ondernomen. Ook geeft hij in vogelvlucht een overzicht van de elementen van het werkplan.

Workshop Toekomst van het platteland

Marlies Meijer, Wageningen UR, en Freija de Jong van Doarpswurk verzorgen een workshop over de toekomst van het platteland. Doarpswurk heeft een methode ontwikkeld om dorpen te helpen met elkaar na te denken vanuit het perspectief van de mooiste mogelijke toekomst. In een korte inleidende sessie brengt Freija ons in de juiste mindset om de toekomst van het platteland zowel vanuit vorige als toekomstige generaties te bekijken.

Daarna gaan we uiteen in meerdere groepen. Een deel van de groepjes buigt over de vraag: **Hoe organiseren en structureren plattelandsgemeenschappen zich in de toekomst – met inzet van bewoners, vrijwilligers, technologie en nieuwe voorzieningen – om leefbaar en veerkrachtig te blijven?**

De andere groepjes gaan aan de slag met de opdracht: **Plattelandsgebieden vormen een essentieel onderdeel van de Europese economie en culturele diversiteit – Ursula von der Leyen. Maar hoe zorgen we ervoor dat iedereen daarvan kan profiteren, terwijl we de grenzen van onze planeet respecteren?**

In bijlage 2 zijn de opzet en de te bespreken vragen uitgewerkt.

In bijlage 3 een collage van de flip overs van de verschillende groepjes.

Enkele constatering:

- Er is niet één platteland: gebiedsgericht maatwerk is vereist
- Gemeenschap draait om saamhorigheid en sociaal kapitaal
- Zelfredzaamheid (als gemeenschap) en weerbaarheid worden belangrijker; technologie kan hierbij een ondersteunende rol vervullen. Lokale gemeenschappen gaan zich meer als coöperatieve beweging organiseren. De rol van de overheid verandert hierdoor ook: van sturend, regisserend naar faciliterend en ondersteunend
- Ons toekomstbeeld is nog te antropocentrisch: meer ruimte nodig voor de rechten van andere levensvormen
- De druk op de ruimte zal blijven. Noodzaak tot het vinden van oplossingen op basis van het stapelen van functies en het creëren van multifunctionele plekken.

- In de landbouw ontstaat een tweedeling: een zeer intensieve, industriële landbouw en een extensieve, natuurinclusieve, multifunctionele landbouw.

Aansluitend aan de workshop geeft Freija aan de hand van voorbeelden een nadere toelichting op de methode.

Startsein Uitvoering Werkplan 2026

Ellen Nauta-van Moorsel, burgemeester van Hof van Twente en voorzitter van de P10 en René Goverde, MT-lid Transitie Landelijk Gebied bij het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur geven symbolisch het startsein voor de uitvoering van het werkplan door het planten van zaadjes.

Het Ministerie ondersteunt het werkplan met een financiële bijdrage. De P10/Hof van Twente treedt namens het Rural Pact Nederland op als opdrachtnemer.

Aansluitend worden de andere aanwezigen uitnodigend om hun commitment aan het netwerk en de uitvoering van het werkplan symbolisch te bekrachtigen:

Wat leden willen delen

- Erika Frankhuizen: Werkplaats Netwerk Platteland, 20 en 21 mei met als thema 'Hoe ziet de landbouw in Nederland eruit in 2050?' En welke rol speelt het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) hierin? Deze Werkplaats wordt samen georganiseerd met provincie Zeeland, Wageningen University & Research en Groen Kennisnet. Ben je geïnteresseerd in de Werkplaats 'Landbouw in 2050'? Vul dan het [interessesformulier](#) in met je e-mailadres.
- Ella Overkleef – in het kader van het transnationale LEADER-project 'Transforming Rural Landscapes' wordt op dinsdagmiddag 24 maart [een bijeenkomst](#) georganiseerd in de voormalige strokartonfabriek "De Toekomst", Scheemdermeersterweg 37 in Scheemda. Het project gaat over manieren om vrijkomende gebouwen op het platteland te herbestemmen.
- Eric Hendriks: Ik zie dat beleid vaak pas echt tot leven komt als er lokaal een stevig fundament ligt. Bij [mijnbuurtje.nl](#) noemen we dat de 'sociale waterleiding'. Net zoals we in dorpen en regio's investeren in fysieke infrastructuur, is een publieke, sociale en digitale infrastructuur (een slimme combinatie van een lokaal platform én getrainde buurtverbinders) cruciaal om de gemeenschapszin vast te houden en de systeemwereld te verbinden met de leefwereld. We doen dit inmiddels al 15 jaar in ruim 90 gemeenten, en de impact daarvan op de sociale cohesie is wetenschappelijk aangetoond. Omdat we met het Rural Pact voor zo'n mooie, gedeelde opgave staan, draag ik graag een steentje bij. Ik stuur je daarom met alle plezier gratis een exemplaar van ons boek toe: *'Strategisch bouwen aan betrokken en weerbare dorpen en wijken'*. (Winkelprijs

€34,95). Wil je een exemplaar ontvangen? Beantwoord dit mailtje dan even met je postadres, dan zorg ik dat het snel jouw kant op komt!

- Mieke Elzenga: [LiberTerra Geestmerambacht](#) in Koedijk (Noord-Holland) bestaat 5 jaar. LiberTerra is een woongemeenschap die zich inzet voor duurzaam wonen en leven.
- Bart Soldaat- het Rural Pact Nederland krijgt ook ondersteuning vanuit het Brusselse [Rural Pact Support Office](#) (RPSO). LEADER Netwerk Nederland wordt de komende twee jaar de National Partner van het RPSO.
- Hiska Ubels: In bijgevoegde link een prachtige verstilde documentaire van Tom Tieman die ik graag wil delen n.a.v .de oefening die we gisteren deden over verleden, heden en toekomst van het platteland. Naast de enorme ruimtelijke veranderingen in de tijd wordt ook duidelijk hoe inzichten en waarden telkens kunnen veranderen: <https://www.npodoc.nl/artikelen/de-laatste-boer-van-euvelgunne>.

Bijlage 1: Deelnemerslijst

Achternaam	Tussenvoegsel	Voornaam	Organisatie
Assen		Jasper	Gemeente Opsterland
Bock		Bettina	Wageningen UR/RUG
Bokestijn		Edith	VNG
Caspers		Eric	P10/gemeente Schouwen-Duiveland
Dusselaar		Anne-Rixt	Gemeente Opsterland
Elzenga		Mieke	Ecolise/LiberTerra
Essen	van	Ben	ERCA
Frankhuizen		Erika	Regieorganisatie GLB
Goverde		René	Ministerie LVVN
Hendriks		Erik	MijnBuurtje.nl
Jong	de	Freija	Doarpswurk
Ketelaars		Emma	LVKK
Kooger		Mark	Ministerie LVVN
Koreman		Maarten	LVKK
LaBrijn		Simone	P10
Landers		Reina	Bureau De Nieuwe Wending
Luijten		Jolanda	PON Telos
Meijer		Marlies	Wageningen UR
Nauta-van Moorsel		Ellen	P10
Overkleeft		Ella	Rural Radicals
Paap		Eva	Ministerie LVVN

Achternaam	Tussenvoegsel	Voornaam	Organisatie
Post		Inger	Provincie Fryslân
Schaaf	van der	Wietske	Dorpsbelangen
Schooltink		Tom	Bureau De Nieuwe Wending
Soldaat		Bart	LEADER Netwerk Nederland
Sterk		Richt	Provincie Fryslân
Ubels		Hiska	Hanze Hogeschool
Wassens		Jos	gemeente Alphen aan den Rijn
Wiegers		Saskia	MARB Consultancy
Willemstein		Hanneke	LVKK

Bijlage 2: Nadere uitwerking opzet workshop Toekomst van het Platteland

Vraagstuk 1 Organisatie en inrichting van de gemeenschap

Hoe organiseren en structureren plattelandsgemeenschappen zich in de toekomst – met inzet van bewoners, vrijwilligers, technologie en nieuwe voorzieningen – om leefbaar en veerkrachtig te blijven?

Inleiding voorlezen:

Een gemeenschap draait op samenwerking: bewoners die iets voor elkaar doen, verenigingen die mensen verbinden, en een overheid die randvoorwaarden schept. Maar in de toekomst kan dit er anders uitzien. Robots en AI kunnen taken overnemen, vrijwilligerswerk krijgt misschien een andere vorm, en nieuwe woon- en zorgstructuren worden denkbaar. Stel dat je een plattelandsgemeenschap (kleine kern of dorp) helemaal opnieuw zou mogen indelen, met alles wat we nu weten over duurzaamheid, welzijn en inclusie: welke keuzes maak je dan? Welke structuren en voorzieningen zijn nodig om een dorp leefbaar te houden, en hoe ziet de balans eruit tussen mens en technologie?

Werkvorm “De ideale week in het dorp”

Deelnemers stellen zich voor dat ze wonen in een plattelandsgemeenschap van de toekomst (bijvoorbeeld in het jaar 2070).

In kleine groepjes schetsen deelnemers hoe een doorsnee week in dat dorp eruitziet:

- Wie organiseert activiteiten, en voor wie zijn die bedoeld?
- Hoe is zorg geregeld?
- Welke rollen hebben vrijwilligers, technologie, ondernemers, verenigingen of de gemeente?
- Welke vormen van samenleven of samenwerken zien jullie ontstaan?

Dit hoeft niet gedetailleerd: **korte scènes, steekwoorden of situaties** zijn genoeg.

Voorbeelden:

- “De robot van de dorpscoöperatie helpt bij het doen van boodschappen.”
- “Iedere woensdag eet het hele dorp samen in het dorps huis.”
- “Het energiecollectief regelt de buurtwarmte.”

Gespreksvragen algemeen:

- Welke rollen nemen bewoners, vrijwilligers en technologie in zo’n toekomstige gemeenschap op zich?
- Wat hebben mensen nodig om zich verbonden en betrokken te voelen?
- Als je één voorziening of structuur opnieuw zou mogen uitvinden, welke zou dat zijn?
- Wat is de rol van de overheid: faciliterend, stimulerend of leidend?
- Zijn er andere organisaties die een ondersteunde rol kunnen opnemen? Of dat juist niet zouden moeten doen?
- Wat zou je uit die toekomst nú al kunnen uitproberen in je eigen omgeving?

Vraagstuk 2 **Rijksadvies Vitaal en veerkrachtig platteland**

Plattelandsgebieden vormen een essentieel onderdeel van de Europese economie en culturele diversiteit – Ursula von der Leyen. Maar hoe zorgen we ervoor dat iedereen daarvan kan profiteren, terwijl we de grenzen van onze planeet respecteren?

Inleiding: In 2026 staan we aan de vooravond van grote opgaven die bepalen hoe we het landelijk gebied inrichten én hoe we dit leefbaar en economisch vitaal houden. We moeten ruimte bieden aan duurzame energieopwekking, omgaan met klimaatverandering, werken aan biodiversiteitsherstel en streven naar duurzame voedselproductie. Tegelijkertijd blijft er behoefte aan ruimte om te wonen, te werken en te recreëren. De centrale vraag is: *hoe ziet het Nederlandse platteland van de toekomst eruit?*

Tegelijkertijd biedt de toekomst ook nieuwe kansen. Innovaties kunnen voedselproductie en energieopwekking efficiënter maken, functies kunnen slimmer worden gecombineerd, en digitalisering maakt dat steeds meer voorzieningen op afstand beschikbaar komen.

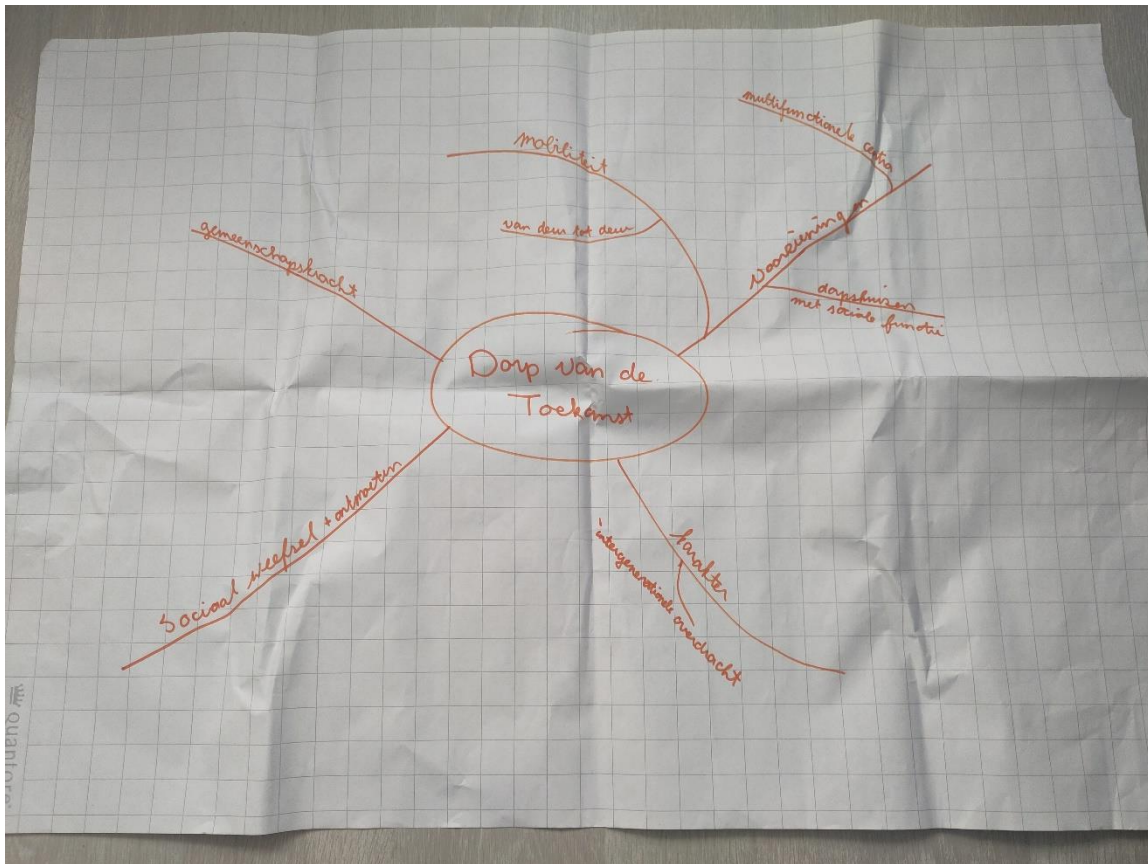
Werkvorm: Stel dat jullie samen het College van Rijksadviseurs vormen en de minister van Plattelandszaken mogen adviseren over een plattelandsvisie voor een rechtvaardige inrichting van het Nederlandse landelijk gebied. Welke afwegingskaders moet de minister hanteren? Hoe kan zij of hij het overleg met de regio het beste vormgeven? Welke partners moeten hierbij worden betrokken? En hoe kunnen huidige bewoners, ondernemers en lokale overheden een aantrekkelijk toekomstperspectief krijgen?

Het advies hoeft niet eenduidig te zijn, de minister juist graag de bandbreedte van het debat en oplossingsrichtingen verkennen.

Gespreksvragen:

- Welke functies moeten centraal staan in een duurzaam en toekomstbestendig landelijk gebied, waar het voor toekomstige generaties prettig leven en werken is?
- Wat mag volgens jullie absoluut niet verdwijnen uit het Nederlandse platteland — welke waarden, functies of landschappelijke kenmerken moeten we beschermen?
- Welke moeilijke ruimtelijke keuzes zien jullie op ons afkomen bij de inrichting van het landelijk gebied, en waarom juist deze?
- Hoe kunnen de grote transities (energie, natuur, klimaat) zo worden ingericht dat ze kansen opleveren in plaats van zorgen of verlies? *Welke principes of uitgangspunten zouden hierbij leidend moeten zijn?*
- Welke partijen zijn volgens jullie onmisbaar bij het ontwikkelen van een rechtvaardige plattelandsvisie, en wie wordt nu nog te vaak over het hoofd gezien?
- Wat hebben bewoners, agrariërs en ondernemers nodig om vertrouwen te houden in de toekomst van het platteland? *(Denk aan ondernemers die willen investeren, bewoners die prettig willen leven, en agrariërs die duurzaam willen blijven produceren.)*

Bijlage 3: collage van flipovers van de Workshop Toekomst van het platteland

Zo zo!

- GEMEENSCHAP
- BOEREN EN OMGEVING TOT DURF EN LEEFGEMEENSCHAP
- VOEDSEL VOORZIENING → AUTONOMIE
→ LEDELEN = AER (GEM. NIET - 10%)
- TECHNOLOGIE IS ONONTKOEBELIJK → ANTI-ROELEN
→ WERKLOOSHEID
→ ONTOEGEBREID
- POL. ONZICHT → TOEGANG TOT BEVELEIDING
- VORMING ONNIEUW → OF MET UNIEK / MOEDEL
- ENERGIE - GEEN ISSIE MEER
PARKEER GEMEENSCHAPPELIJK
- CIRCULAIR IS DE STANDAARD
↓
WILWISSE EDKARE BEWILIGHEID
VAN OLIJF ENNIE GEORIE
SACET
DIEKEN IN SCHEIDING ENNIE DEKEN IN ONTOEGEBID
- VEILIGHEID slimme en zand
GEORIE / LUKKEM
JE ONTOEGEBID
- NIEUW KOMERS? VOORZIEWING VAN TREKKE VAN LEVEN
GEORIE / LUKKEM
JE ONTOEGEBID
- sociaal inkomen ← GEORIE / LUKKEM
JE ONTOEGEBID

Er is niet 1 platteland
De basis is gebiedsgericht, maar in een regionale en internationale context.

→ maat afspraken met elkaar.

nieuwe transitie
ruilverkaveling 20 → met lokale landbouw → opgevoerd naar het platteland
→ extensieve landbouw wil je houden

- rekening houden met de schaal van een gebied
- saamhorigheid kan alleen als er sprake is van een menselijke maat → dan integrale & lokale
- ruimtelijk ontwerp moet aansluiting mogelijk maken
- gebouwen van de toekomst: staan er al.
- houden qs / groen / ruimte

